

Veronika Honkasalo vas

Kirjallinen kysymys translain uudistamisen edistämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Hallitus on hallitusohjelmassa sitoutunut translain kokonaisuudistukseen. Tämänhetkinen translaki loukkaa räikeästi transihmisten oikeutta yksityisyyden suojaan, henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja heidän ihmisarvonsa kunnioitukseen, koska sukupuolen vahvistamisprosessi on pitkä ja perustuu ihmisoikeuksia loukkaaville edellytyksille, kuten edellytyksille lisääntymiskyvyttömyydestä sekä kahden lääkärin vahvistamasta transsukupuolisuusdiagnoosista. Väärä sukupuolimerkintä altistaa transihmiset syrjinnälle. Vaatimus täysi-ikäisyydestä loukkaa translasten ja -nuorten ihmisoikeuksia.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä julkaisi helmikuussa 2020 raportin, joka sisältää vaihtoehtoisia malleja translain kokonaisuudistukseen. Muutosehdotukset perustuvat Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetun Suomelle antamaan suositukseen. Raportin mukaan voimassa oleva translainsäädäntö on vanhentunut eikä se kaikilta osin täytä nykyisiä perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden asettamia vaatimuksia.

Kiireellisimpänä uudistustoimenpiteenä työryhmä pitää lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksen poistamista. Lisäksi työryhmä pitää erityisen perusteltuna oikeudellisen sukupuolen vahvistamisen erottamista lääketieteellisestä prosessista: tämä on tärkeää paitsi perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta myös terveydenhuollon resurssien käytön kannalta. Työryhmä esittää oikeudellisen sukupuolen vahvistamiseen kahta ihmisen itsemääräämisoikeuteen perustuvaa vaihtoehtoa. Työryhmä myös näkee, että oikeudellisen sukupuolen vahvistamisen ikärajan asettaminen 15 vuoteen on Suomessa mahdollinen, sekä toteaa, että nykyisen kaltaisena translaki ei sovellu muunsukupuolisten ihmisten oikeuksien toteutumiseen.

Raportin valmistumisen jälkeen on ollut tarkoitus nimittää uusi työryhmä valmistelemaan pykälätason lakimuutokset. Tätä translain valmistelusta vastaavaa työryhmää ei ole kuitenkaan vielä asetettu.

Translain uudistus vaikuttaa olevan jäämässä muiden ajankohtaisten asioiden, kuten koronapandemian hillitsemisen ja sosiaaliturvauudistuksen, jalkoihin. Kyse on kuitenkin verrattain suppeasta uudistushankkeesta, jolla voitaisiin vähentää terveydenhuoltojärjestelmän kuormitusta. Translain uudistamisen lykkääntymisellä sen sijaan olisi erittäin haitallinen vaikutus transihmisten oikeuksien toteutumiseen.

Transihmisten ihmisoikeuksien turvaamisen kannalta on äärimmäisen tärkeää, että lakia valmisteleva työryhmä nimetään pikimmiten. Lisäksi on tärkeää ohjeistaa työryhmää huomioimaan

Kirjallinen kysymys KK 472/2020 vp

edeltävän työryhmän valmistelemat suositukset liittyen esimerkiksi oikeudellisen sukupuolen vahvistamiseen ilmoitusmenettelyllä sekä alaikäisten osalta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Millä aikataululla translain uudistusta on tarkoitus edistää ja

kuinka laajasti vaihtoehtoisia malleja translain uudistukselle valmistelleen työryhmän suositukset otetaan lainvalmistelussa huomioon?

Helsingissä 5.6.2020

Veronika Honkasalo vas